

Στα ακόλουθα εκθέτουμε μία συμπυκνωμένη εκδοχή ορισμένων εκ των κύριων πλευρών του βιβλίου μας: **«Μετωπικό Πρόγραμμα Δι-Εξόδου από την Κρίση: Για έναν Ελεύθερο Λαό σε μία Ελεύθερη Ελλάδα»**, το οποίο κυκλοφόρησε, στα μέσα του περασμένου μήνα, από τις εκδόσεις **Κοροντζή**.

I. Γενική Σύνοψη

Το παρόν **Μετωπικό Πρόγραμμα** επιθυμεί να συμβάλλει στο άνοιγμα ευρείας αλλά δομημένης επί θεμελιωμένων «αρχών» και μεθόδων συζήτησης. Εκκινεί από την ανάγκη συγκρότησης ενός κοινωνικού-πολιτικού μετώπου όλων εκείνων των δυνάμεων, οι οποίες θέλουν να υπηρετήσουν την υπόθεση της παραγωγικής ανασυγκρότησης-εθνικής ανεξαρτησίας-λαϊκής κυριαρχίας. Υποστηρίζει δε ότι όχι μόνο υπάρχει, θεωρητικά μιλώντας, αλλά και μπορεί να κατασκευαστεί, με τα υπάρχοντα υλικά και περιορισμούς, «άλλος δρόμος» από τον εργαζόμενο λαό και για τον εαυτό του.

Δεν συνιστά θεωρησιακή σύλληψη αλλά κριτικό, βασικό και μη-κλειστό πλαίσιο, το οποίο οπωσδήποτε επιδέχεται, δηλαδή, περαιτέρω επεξεργασίες, εξειδικεύσεις, συμπληρώσεις, ανασυνθέσεις ακόμη και διορθώσεις, σε συνάρτηση με τις οικονομικο-πολιτικές εξελίξεις, καθώς και, ενδεχομένως, με τα ευρήματα νέων τοπικών-επιστημονικών μελετών. Εξάλλου, όπως έχει εύστοχα υποδειχθεί, στο παρόν πεδίο «οι θεωρίες δεν φτιάχνονται παρά για να πεθάνουν μέσα στον πόλεμο του χρόνου: όπως οι στρατιωτικές μονάδες, αποστέλλονται στη μάχη την κατάλληλη στιγμή και, όποιες και αν είναι οι αρετές ή οι ανεπάρκειές τους, δεν δύνανται να χρησιμοποιηθούν παρά εκείνες μόνο που είναι διαθέσιμες.».

Καταρχάς, το Πρόγραμμα πραγματεύεται τους διαφόρους βαθμούς διεθνικής κεφαλαιοκρατικής πώλωσης. Επικεντρώνεται στην ενδογενή αστάθεια της Ευρωζώνης, στη διεθνή οικονομική κρίση του 2008-9 και, τέλος, στην επισφαλή θέση των οικονομιών του «Νότου». Εν συνεχεία, αναλύει την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας και, έτσι, υποστηρίζει ότι, για τα συμφέροντα της συντριπτικής πλειονότητας του λαού, η παραμονή στην Ευρωπαϊκή Ένωση-Ευρωζώνη αποδείχθηκε τακτική χωρίς στρατηγική και απολύτως ασυμβίβαστη με την απελευθέρωση από το βρόχο των «Μνημονίων». Περαιτέρω, προσδιορίζει το απαιτούμενο μείγμα της **Νέας Οικονομικής Πολιτικής** (ΝΟΠ) και τους οικονομικούς και κοινωνικο-πολιτικούς όρους εφαρμογής της μέσω Πανεθνικού-Δημοκρατικού Σχεδιασμού. Τέλος, θεωρεί ότι η οικοδόμηση μίας άλλης, αυθεντικά λαϊκής δημοκρατίας μπορεί να εκκινήσει με τη σύγκληση **Συντακτικής Συνέλευσης**, η οποία θα υιοθετήσει δημοκρατικό-λαϊκό Σύνταγμα.

II. Η Ανάγκη

Η προς όφελος του εργαζόμενου λαού Δι-Έξοδος από την ευρωενωσιακή και, γενικότερα, «παγκοσμιοποιητική» ΤΙΝΑ («*There is no Alternative*») έχει ως αναγκαία συνθήκη την κατάρτιση συνεκτικών και αναπτυξιακά προσανατολισμένων προγραμμάτων, τα οποία οφείλουν, επιπλέον, να είναι καταρχήν εθνικά και – μόνο – κατά δεύτερον διεθνικά. Την ίδια στιγμή, όμως, πρέπει να βασιστεί, ακριβώς, σε εκείνες τις κοινωνικές τάξεις και στρώματα που έχουν πληγεί κατά μέτωπο, και είναι οι πραγματικοί παραγωγοί των κοινωνικών, «υλικών και άυλων», αγαθών, οι παραγωγοί του συνολικού κοινωνικού πλούτου. Απαιτείται, λοιπόν, παραγωγική ανασυγκρότηση, ταχεία αύξηση και ριζική αναδιανομή του κοινωνικού προϊόντος σε βάρος εκείνων που ήδη πριν την κρίση, αλλά και κατά την διάρκεια της κρίσης με ιδιαίτερη ένταση, κέρδιζαν με τον ιδρώτα των εργαζομένων. Σύμφωνα με εμπειρικά ευρήματά μας, ο λόγος συνολικών κερδών-συνολικών μισθών ή, αλλιώς, «ποσοστό εκμετάλλευσης των εργαζομένων» (Κ. Marx) στην ελληνική οικονομία δεν εμφανίζει μόνο αξιοσημείωτο ύψος αλλά και ανελαστικότητα (κρινόμενα με διεθνή μέτρα και σταθμά), κατά τις τελευταίες δύο – πριν από την κρίση – δεκαετίες: κυμαίνεται περί την τιμή 150%, η οποία υποδηλώνει ότι, κατά μέσο όρο, σε κάθε 10 ώρες «κοινωνικής και αφηρημένης εργασίας», 4 ώρες αναλώνονται στην παραγωγή των μισθών και 6 ώρες προσφέρονται δωρεάν από τους μισθωτούς προς τους κεφαλαιοκράτες, δηλαδή αφιερώνονται στην παραγωγή των κερδών (6/4 = 150%).^[1]

Η ανάγκη συγκρότησης ενός κοινωνικού-πολιτικού μετώπου, ενός λαϊκού, δημοκρατικού μετώπου για την οικονομική ανάπτυξη και την εθνική κυριαρχία, πρέπει ακριβώς να βασιστεί στην εργατική τάξη, στους μικρομεσαίους επαγγελματίες και αγρότες, στην εργαζόμενη διανόηση, στη νεολαία της δουλειάς και της μόρφωσης, της οποίας το μέλλον υπονομεύεται προϋπολογισμένα, και σε εκείνους τους μη-δυνάμενους να ζήσουν με ευπρέπεια συνταξιούχους, οι οποίοι έχουν αναγορευτεί, εμμέσως ή αλλιώς, σε βάρος για την υπόλοιπη κοινωνία. Πρέπει να βασιστεί, τελικά, στη συμμαχία όλων εκείνων των δυνάμεων, οι οποίες θέλουν να τεθούν κάτω από τη σημαία της παραγωγικής ανασυγκρότησης και να υπηρετήσουν την υπόθεση της εθνικής ανεξαρτησίας-λαϊκής κυριαρχίας.

Αυτές οι κοινωνικές δυνάμεις έχουν συμφέρον να δημιουργηθεί ένα μέτωπο, το οποίο θα αντιπαρατεθεί στις συστηματικά και προϋπολογισμένα ασκούμενες – αποδιαιθρωτικές και ιμπεριαλιστικές – πολιτικές και στις όποιες «δεξιές, κεντρώες, αριστερές» παραλλάξεις και ανασυνθέσεις τους. Έχουν αντικειμενικό συμφέρον να δημιουργηθεί ένα πλατύ και βαθύ λαϊκό, πατριωτικό μέτωπο, το οποίο θα αγωνίζεται ενάντια στην υποδούλωση του λαού μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στο ΔΝΤ, ενάντια στην καταρράκωση της εθνικής ανεξαρτησίας και στη συρρίκνωση των δημοκρατικών κατακτήσεων. Ένα μέτωπο που θα μιλήσει τη γλώσσα της αλήθειας, εκκινώντας από την επιστημονική τεκμηρίωση και καταλήγοντας στην εκλαϊκευτική συμπύκνωση, που θα συνεγείρει το μυαλό και την καρδιά, που θα ξαναζωντανέψει την ελπίδα, τη θέληση για αλλαγή, για δημιουργία.

III. Η Λογική Δόμησης του Προγράμματος

Η λογική δόμησης κάθε μετωπικού προγράμματος δεν πρέπει να παραγνωρίζει την εκάστοτε, υφιστάμενη πραγματικότητα, αλλά να εκκινεί από αυτήν ή, για την ακρίβεια, από τις κύριες πλευρές της δυναμικής της και – οπωσδήποτε – **όχι** από δόγματα ή και επιθυμίες. Όσο πιο «επαναστατικά» είναι αυτά τα δόγματα-επιθυμίες, τόσο πιο κενό περιεχομένου καθίσταται το αποτέλεσμα. Έτσι, θα πρέπει να διασαφηνιστούν εξαρχής τα ακόλουθα πέντε κομβικά ζητήματα:

1. Το παρόν μετωπικό πρόγραμμα στοχεύει καταρχάς στην ανάταξη και, εν συνεχεία, ανάπτυξη της κοινωνικής παραγωγής και, τελικά, των παραγωγικών δυνάμεων, με γνώμονα τα γενικά εθνικά συμφέροντα, αλλά δίνοντας, όταν απαιτείται, προτεραιότητα σε εκείνα των μισθωτών εργαζομένων. Ως εκ τούτου, δεν αποτελεί σύμπτωση ότι η ταυτοποίηση της υφιστάμενης κατάστασης, η οποία αναπτύσσεται στο βιβλίο μας, εκκινεί από

(i) την κριτική ανάλυση της ευρωπαϊκής «ολοκλήρωσης», και

(ii) την ελληνική αγορά εργασίας, εστιάζοντας τόσο στη συντελεσθείσα και συντελούμενη απορρύθμισή της όσο και, από την άλλη πλευρά, στους ρυθμούς μεγέθυνσης του παραγόμενου προϊόντος, οι οποίοι προαπαιτούνται για την ταχεία συμπίεση της ανεργίας. Τέλος, όπως θα είναι δυνατόν να διαπιστωθεί εκ των υστέρων, μόνο τα συμφέροντα των μισθωτών εργαζομένων αντιστοιχούν εν δυνάμει στο οργανικό **σύνολο** των στόχων του παρόντος προγράμματος.

2. Η ανατομή των διακλαδικών και διατομεακών συναρτήσεων της ελληνικής οικονομίας, η οποία εκτίθεται αναλυτικά στο βιβλίο μας, αποδεικνύει ότι πηγή θεμελιωδών δομικών ανισοροπιών αυτής είναι ο έντονος διαφορισμός ανάμεσα στην ισχυρή εξάρτηση από εισαγόμενα εμπορεύματα – ιδίως – του τομέα της Βιομηχανίας, από τη μία πλευρά, και στη συγκέντρωση πλεονεκτημάτων διεθνούς ανταγωνιστικότητας και ευνοϊκών «πολλαπλασιαστών ζήτησης» στον Πρωτογενή τομέα και, κυρίως, στις Υπηρεσίες, από την άλλη πλευρά.^[2] Αυτός ο διαφορισμός δεν αποτελεί προϊόν «δυνάμεων της Φύσης» αλλά συμβαδίζει και σχετίζεται άμεσα με την ευρωπαϊκή «ολοκλήρωση» και, γενικότερα, την «παγκοσμιοποίηση», ενώ δεν δύναται να αντιστραφεί, ούτε κατά ελάχιστο, εντός του περιβάλλοντος που τον ενεργοποίησε και, τελικά τον όξυνε σε πρωτοφανή, έως σήμερα, βαθμό. Απαιτείται, επομένως, εφαρμογή ορισμένου, καταλλήλως διαρθρωμένου, εκτός ευρω-«ολοκλήρωσης», μείγματος οικονομικής πολιτικής, το οποίο θα στοχεύσει, καταρχάς, στην αξιοποίηση της υφιστάμενης θετικής πλευράς του παραγωγικού συστήματος προκειμένου να επιτύχει, τελικά, τη διόρθωση της αρνητικής πλευράς του. Επειδή αυτή η πολιτική χαρακτηρίζεται, εκ των πραγμάτων, από κρίσιμα σημεία ασυνέχειας ως προς την έως σήμερα (αλλά και εδώ και δεκαετίες) εφαρμοζόμενη, αποκαλείται: ΝΟΠ.

3. Με τον προσδιορισμό των εφικτών μέσων και μεθόδων ανακατεύθυνσης της ελληνικής οικονομίας σε τροχιά ευσταθούς, πολυκλαδικής και «διευρυνόμενης αναπαραγωγής» (Marx) είναι δυνατόν να επιλυθεί το ζήτημα των απαιτούμενων, για αυτήν την ανακατεύθυνση, μεταβολών **(i)** στις εθνικές παραγωγικές σχέσεις, εν συνεχεία, **(ii)** στο πολιτικό, νομικό και ιδεολογικό «εποικοδόμημα», και, τέλος, **(iii)** στις διεθνικές σχέσεις της χώρας μας. **Όχι αντιστρόφως**, εκτός εάν ολισθήσουμε στο πεδίο του **αμόλυπτου Ιδεαλισμού**.

Σε αυτό το πλαίσιο, δύναται και πρέπει να αναφερθεί ότι οι αναγκαίες τομές στις εργασιακές σχέσεις, ειδικότερα, θα αφορούν σε: επαναφορά των συλλογικών συμβάσεων, κατάργηση κάθε μορφής ανασφάλιστης, αδήλωτης, προσωρινής και επισφαλούς σχέσης εργασίας, μείωση των ωρών εργασίας χωρίς μείωση των αμοιβών, και άλλα μέτρα τα οποία βελτιώνουν και προάγουν τη θέση της εργατικής τάξης – καταρχάς – στην οικονομική διάσταση της ταξικής πάλης της. Σαφώς, η λεπτομερής τεκμηρίωση και παράθεση τέτοιων μέτρων βρίσκεται εκτός των ορίων του παρόντος βιβλίου και θα πρέπει, επομένως, να αναληφθεί από αναγκαίες, επακόλουθες, αναπτύξεις και εξειδικεύσεις των επιμέρους αξόνων του.

4. Η εφαρμογή ενός τέτοιου προγράμματος απαιτεί τη συσπείρωση και την προϊούσα ενότητα του λαού, την αγωνιστική του εγρήγορηση, στη βάση των επιμέρους, εν ενεργεία και εν δυνάμει, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών οργανώσεών του. Μόνο μέσα από τη λαϊκή αυτοοργάνωση και τον συστηματικό αγώνα μπορεί να αλλάξει ο συσχετισμός των κοινωνικών δυνάμεων, να αναδειχθεί μία Λαϊκή Μετωπική Κυβέρνηση, η οποία θα προφέρει και διασυντονίζει τα μέσα εφαρμογής του προγράμματος, καθώς και εκείνα για την προστασία του από αντιδημοκρατικές μεθοδεύσεις και επιβουλές της εγχώριας ολιγαρχίας και του διεθνούς ιμπεριαλισμού. Απαιτείται, τέλος, η συνεργασία, αλληλοβοήθεια και αλληλεπίδραση με λαϊκά κινήματα άλλων χωρών, «εκκινώντας» από αυτά της Ευρώπης, των Βαλκανίων, της Μεσογείου και «φτάνοντας» έως «και» εκείνα της Αμερικανικής Ηπείρου και της Ασίας.

Άρα, παρά τη σχετική, αντικειμενικά δεδομένη, αυτονομία τους, οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές οργανώσεις των εργαζομένων αποτελούν, βάσει και διαμέσου του Μετωπικού Προγράμματος, τις συνιστώσες ανάδειξης της λαϊκής κυβέρνησης. Εν συνεχεία, οργανώσεις και κυβέρνηση συνιστούν τα **όργανα** του εργαζόμενου λαού για την «κατά κύματα» υλοποίηση των απαιτούμενων μεταβολών. Τέλος, το σημείο αποφασιστικής καμπής του συνόλου των μεταβολών ορίζεται από την αναδόμηση της παλιάς,

αντικειμενικά ξεπερασμένης, όπως δείχνεται στο βιβλίο μας, παραγωγικής βάσης και την οικοδόμηση νέας.

5. Οι βασικές δυνητικές κριτικές των θέσεών μας **δεν** μας είναι άγνωστες: «*Πάντες οι ποταμοί υπάγουσιν εις την Θάλασσαν της Κριτικής και αυτή η θάλασσα ποτέ δεν γεμίζει. εις τον τόπον όθεν ρέουσιν οι ποταμοί, εκεί πάλιν επιστρέφουσι, διά να υπάγωσι.*» (ελάχιστα παραφράζοντας τον *Εκκλησιαστή*). Θα πρέπει, ωστόσο, να γίνουν αντιληπτές όχι μόνο οι λέξεις αλλά κυρίως το σύστημα της σημασίας και, κατ' επέκταση, του νοήματός τους. Άρα, ότι η αποκαλούμενη «ελάχιστη μονάδα σημασίας» του βιβλίου μας είναι, εξ αντικειμένου αλλά και εκ κατασκευής, η ολότητά του.

Σαφώς, γνωρίζουμε, εξαιρετικά καλά, και μία - ας την πούμε - άποψη, η οποία - σε συνάρτηση με τη συγκυρία - εμφανίζεται, εδώ-εκεί και πάνω-κάτω, ως εξής:

«Ακολουθείται ο δρόμος του αντεργατικού συμβιβασμού με την αστική τάξη. Με το πρόσχημα της εθνικοποίησης εφαρμόζεται η πολιτική της προώθησης των μονοπωλίων, καρτέλ, τραστ και κονστέρν. Με το πρόσχημα της παραγωγικής ανασυγκρότησης της «πατρίδας μας» εφαρμόζεται η πολιτική επανάκαμψης της καπιταλιστικής ανάπτυξης, της κερδοφορίας, της άντλησης υπεραξίας για το καλό «όλων». Η προτεινόμενη πολιτική απειλεί να κάνει το προλεταριάτο θύμα μίας απεριόριστης εκμετάλλευσης από μέρους της εθνικής και διεθνούς αστικής τάξης.»

Για τέτοιους, όμως, **αναμηρυκασμούς** δεν είναι σκόπιμο να αναλωθεί ούτε ένα δευτερόλεπτο. Έχουν εξουδετερωθεί, από επιστημονική, ιδεολογική και πολιτική άποψη, **πριν από 99 χρόνια.[3]**

IV. Το Πρόγραμμα

Το Λαϊκό Μέτωπο οφείλει να διαθέτει εμπεριστατωμένο Πρόγραμμα, το οποίο να ανταποκρίνεται στις αντικειμενικές ανάγκες του εργαζόμενου λαού και να διασυντονίζεται τόσο με το εν ενεργεία όσο και με το εν δυνάμει επίπεδο συνειδητοποίησής του. Να στοχεύει στη βραχυχρόνια και μεσο-μακροχρόνια παραγωγική ανασυγκρότηση, στην αύξηση και αναδιανομή του παραγόμενου προϊόντος προς όφελος των λαϊκών στρωμάτων. Να προσφέρει λύσεις στα οξυμένα προβλήματα. Να κόψει το γόρδιο δεσμό του μη-αναπαραγωγικού εξωτερικού δανεισμού, ο οποίος οδηγεί, τελικά, στην οικονομική και, έτσι, στην εθνική υποτέλεια. Το Λαϊκό Μέτωπο, ως γνήσια πατριωτικό και, ταυτόχρονα, διεθνιστικό, θα ανοίξει, επίσης, το δρόμο στο ριζικό εκδημοκρατισμό, στη λαϊκή εξουσία, στη δημιουργική, αντίστοιχη στο βαθμό και χαρακτήρα ανάπτυξης των εθνικών και διεθνικών παραγωγικών δυνάμεων, μεταβολή των αντικειμενικών και υποκειμενικών δεδομένων και παραμέτρων - καταρχάς - στον Ευρωπαϊκό «Νότο».

Οι αναλύσεις, τα ευρήματα και οι εκτιμήσεις μας συγκλίνουν στο ότι ένα τέτοιο πρόγραμμα πρέπει να περιλαμβάνει, κατά βάση, τα εξής:**[4]**

1. Χρεοστάσιο. Ακύρωση των «δανειακών συμβάσεων», όλων των «Μνημονίων», συναφών «Μεσοπρόθεσμων Προγραμμάτων» και παρελκομένων διατάξεων. Κεντρικός άξονας διεκδίκησης πρέπει να είναι αυτός της διαγραφής δημοσίου χρέους, με πρώτο και κύριο το χρέος που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο των τριών δανείων (έτη 2010, 2012 και 2015).

2. Έξοδο από την Ευρωζώνη, εισαγωγή εθνικού νομίσματος, μη εφαρμογή των περιοριστικών-αποδιαρθρωτικών μέτρων και κατευθύνσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποδέσμευση, τελικά, της πατρίδας μας από αυτήν. Ανάκτηση όχι μόνο νομισματικής, συναλλαγματικής και δημοσιονομικής πολιτικής αλλά και εμπορικής, αγροτικής και βιομηχανικής πολιτικής.

- 3.** Δημιουργία Νέας Δημόσιας Κεντρικής Τράπεζας της Ελλάδας και εθνικοποίηση του τραπεζικού συστήματος.
- 4.** Εισαγωγή μηχανισμού σταθεροποιητικών και, ταυτοχρόνως, αναπτυξιακά προωθητικών φραγμών στις διεθνικές κινήσεις των χρηματικών κεφαλαίων.
- 5.** Νομισματική υποτίμηση και, παραλλήλως, στοχευμένη νομισματική χρηματοδότηση αλλά και ανακατανομή των δημόσιων δαπανών, ως αναγκαίοι όροι αντιστροφής της γνησίως φθίνουσας πορείας του παραγόμενου προϊόντος και συμπίεσης της πρωτοφανούς υποαπασχόλησης του εργατικού δυναμικού και των μέσων παραγωγής.
- 6.** Αναπτυξιακή και κοινωνικά δίκαιη αναθεώρηση έως διαγραφή χρεών προς το δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα.
- 7.** Σχεδιομετρική διεύθυνση των τιμών σε τρόφιμα, είδη πρώτης ανάγκης και καύσιμα. Σύστημα προοδευτικής φορολογίας, φορολογικές ελαφρύνσεις στα λαϊκά στρώματα με σταδιακή μείωση έως κατάργηση του ΦΠΑ στα είδη λαϊκής κατανάλωσης. Αύξηση των πραγματικών μισθών. Η μείωση του ΦΠΑ πρέπει να εκκινήσει από τα κατά βάση εγχωρίως παραγόμενα εμπορεύματα, με στόχο να υποβοηθηθεί η συνολικά αναγκαία μεταστροφή της ζήτησης προς την εγχώρια παραγωγή.
- 8.** Βιομηχανική πολιτική υποκατάστασης εισαγωγών και ανάπτυξης της παραγωγής συνθέτων βιομηχανικών εμπορευμάτων.
- 9.** Καταγραφή-εκτίμηση και αξιοποίηση του εθνικού ορυκτού πλούτου, βαθμιαία υποκατάσταση των μη αναπαραγόμενων εισροών του οικονομικού συστήματος με αναπαραγόμενες και παραγωγική επαναχρησιμοποίηση-ανακύκλωση των αποβλήτων της παραγωγής.
- 10.** Λαϊκή, δημοκρατικά σχεδιασμένη, πολυκλαδική ανασυγκρότηση της ελληνικής οικονομίας. Συστηματική, εκτατική και εντατική, διεύρυνση του τομέα αναπαραγωγής μέσω παραγωγής εκκινώντας από την αύξηση της παραγωγικότητας των ενδιαμέσων αναλώσεων - ιδίως - στον βιομηχανικό τομέα. Περαιτέρω, δημιουργία εθνικοποιημένου συστήματος μεγάλων επιχειρήσεων πρώτων υλών, ενέργειας, τροφίμων, μέσων παραγωγής, επικοινωνιών, μεταφορών και εμπορίου, το οποίο υποστηρίζεται από ένα δίκτυο κέντρων επιστημονικής έρευνας και αναχρηματοδοτείται μέσω του εθνικοποιημένου τραπεζικού συστήματος. Τέλος, αύξηση της παραγωγικότητας του αγροτικού τομέα, δημιουργία αγροτικών συνεταιρισμών στη σφαίρα της κυκλοφορίας και, σε δεύτερη φάση, της παραγωγής, άμεση σύνδεση αγροτικής-βιομηχανικής παραγωγής.
- 11.** Με εγκαθίδρυση εργατικού ελέγχου πανεθνικό-δημοκρατικό σχεδιασμό, εκκινώντας από το όλο σύστημα, τόσο στις οικονομικές όσο και στις κοινωνικές διαστάσεις και στοχεύσεις του, περνώντας στους τομείς, εν συνεχεία στους κλάδους και, τελικά, στις επιχειρήσεις.
- 12.** Εκδημοκρατισμό και εξυγίανση του Δημοσίου τομέα ώστε να μετασηματιστεί σε ουσιαστικό κοινωνικο-οικονομικό μοχλό στο πλαίσιο του πανεθνικού-δημοκρατικού, αναπτυξιακού σχεδιασμού. Εναντία σε διαφθορά, φοροδιαφυγή, σπατάλη, γραφειοκρατία.
- 13.** Ενίσχυση του κοινωνικού κράτους. Δραστικά μέτρα ανόρθωσης του βιοτικού επιπέδου του λαού, αναβαθμισμένη δημόσια και δωρεάν παιδεία και υγεία για όλο το λαό, ανύψωση του πολιτιστικού του επιπέδου, ανάπτυξη του μαζικού λαϊκού αθλητισμού. Σταδιακή απόσυρση των ιδιωτικών επιχειρήσεων από τον χώρο της υγείας και της εκπαίδευσης, και μεταφορά τους στο Δημόσιο Σύστημα. Εισαγωγή προγραμμάτων θεωρητικής και πειραματικής-πραξιακής πολυτεχνικής παιδείας, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και ανεξαρτήτως της επιλεγόμενης κατεύθυνσης σπουδών. Συνεργατικό αρχιτεκτονικό-χωροταξικό ανασχεδιασμό των «κόμβων» παραγωγής, έρευνας, κατανάλωσης, αναψυχής και, γενικά,

κοινωνικής, εθνικής και διεθνικής, αλληλεπίδρασης.

14. Ανάπτυξη νέων, καινοτομικών τεχνολογιών, με κύριο στόχο την επαύξηση της κοινωνικής ευημερίας και όχι τη μεγιστοποίηση του ποσοστού των κερδών, δίνοντας προτεραιότητα στους τομείς της ηλιακής-αιολικής-θαλάσσιας-γεωθερμικής ενέργειας, της βιομάζας και των βιοκαυσίμων, της πυρηνικής σύντηξης, και της αυτοματοποιημένης παραγωγής-κυκλοφορίας των αγαθών-διεύθυνσης των επιμέρους μονάδων και του όλου οικονομικού συστήματος.

15. Ανάπτυξη πολυδιάστατων και ισότιμων οικονομικών σχέσεων με όλες τις χώρες, σε όρους εθνικής κυριαρχίας και αμοιβαίας κοινωνικής ευημερίας. Έμφαση στη συνεργασία με τις χώρες του ευρωπαϊκού Νότου και της Μεσογείου, καθώς και στη δημιουργία οικονομικών σχέσεων νέου τύπου με μη-ευθυγραμμιζόμενες στην ιδεολογία-αξιώματα του «κοσμοπολιτισμού-παγκοσμιοποίησης» χώρες.

16. Εξωτερική πολιτική ουδετερότητας και ειρήνης. Υπεράσπιση και κατοχύρωση της εθνικής κυριαρχίας, έξοδος της Ελλάδας από το ΝΑΤΟ, απομάκρυνση των βάσεων από το έδαφός της και ακύρωση όλων των παλαιότερων και πρόσφατων συμφωνιών.

17. Διεκδίκηση κάθε είδους οικονομικής αποζημίωσης, η οποία εμπίπτει στο Διεθνές Δίκαιο ή και σε Διμερείς Συμφωνίες και ανάγεται στο απώτερο ή πρόσφατο παρελθόν.

18. Αποκατάσταση αλλά και διεύρυνση των δημοκρατικών ελευθεριών που σαρώθηκαν τα τελευταία χρόνια. Ριζοσπαστικό εκδημοκρατισμό των συνταγματικών θεσμών, του πολιτικού συστήματος, του εκλογικού συστήματος, της Δικαιοσύνης, υιοθέτηση νέου Συντάγματος, το οποίο θα κατοχυρώνει την εθνική ανεξαρτησία και λαϊκή κυριαρχία, την απλή αναλογική, τη δυνατότητα του λαού να ανακαλεί οποτεδήποτε τους αντιπροσώπους του, τη δημόσια ιδιοκτησία των στρατηγικών τομέων της οικονομίας.

19. Ριζοσπαστικό εκδημοκρατισμό και αναπροσανατολισμό των ενόπλων δυνάμεων, των σωμάτων ασφαλείας, όλης της δημόσιας διοίκησης και των κρατικών μηχανισμών, με την ενεργό και αποφασιστική συμμετοχή του εργαζόμενου λαού. Κατάργηση των υψηλών αποδοχών και προνομίων των υπουργών, βουλευτών και, γενικότερα, των στελεχικών θέσεων πολιτικού χαρακτήρα.

20. Κοινωνικό, λαϊκό έλεγχο σε όλες τις μορφές πληροφόρησης. Στήριξη πρωτοβουλιών των κοινωνικών φορέων και της αυτοδιοίκησης στον τομέα της ενημέρωσης. Εκδημοκρατισμός, ενίσχυση και αναβάθμιση των δημοσίων ηλεκτρονικών μέσων λαϊκής ενημέρωσης.

V. ΝΟΠ και Πανεθνικός-Δημοκρατικός Σχεδιασμός

Η ΝΟΠ βασίζεται στη διαδοχική χρησιμοποίηση των ακόλουθων «μοχλών»:**[5]**

1. Νομισματική υποτίμηση στη ζώνη του 30% με 50% και στοχευμένη νομισματική χρηματοδότηση και ανακατανομή δημοσίων δαπανών, υπό τη συνθήκη της επιβολής σταθεροποιητικών-αναπτυξιακά προωθητικών φραγμών στις διεθνικές κινήσεις χρηματικών κεφαλαίων. Η **κεντρική ιδέα** για την πλευρά της παραγωγής είναι: Μέσω επανάκτησης του ελέγχου των μακροοικονομικών εργαλείων, να ενισχυθούν οι μικροοικονομικές μονάδες.

1.1. Ο μοχλός της νομισματικής υποτίμησης χρησιμοποιείται για την μείωση του εξωτερικού ελλείμματος και την μη επιβάρυνση του δημοσίου ελλείμματος. Δίνει ιδιαίτερη ώθηση στα εμπορεύματα υψηλών εξαγωγικών επιδόσεων-συγκριτικού πλεονεκτήματος όλων των τομέων, ενώ πρέπει να αξιοποιηθεί στο μέγιστο δυνατό βαθμό από τον Βιομηχανικό τομέα.

1.2. Ο μοχλός της νομισματικά χρηματοδοτούμενης δημοσιονομικής πολιτικής χρησιμοποιείται για την μείωση του δημοσίου ελλείμματος και την ελαχιστοποίηση της επιβάρυνσης του εξωτερικού ελλείμματος.

Δίνει ώθηση σε εκείνους τους μη εξαγωγικούς κλάδους, οι οποίοι δεν είναι ισχυρά εξαρτημένοι από τις εισαγωγές και, ταυτοχρόνως, δημιουργούν ισχυρά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα παραγωγής και απασχόλησης. Ενισχύεται με τη φορολογική πολιτική, η οποία αντεπιδρά θετικά επί των πολιτικών εξαγωγών-εισαγωγών, ανάπτυξης και αναδιανομής του εισοδήματος.

2. Δομική μεταβολή, η οποία συνίσταται στον μοχλό της υποκατάστασης εισαγωγών και ανάπτυξης της παραγωγής εμπορευμάτων υψηλής εισοδηματικής ελαστικότητας ζήτησης, και, εν συνεχεία, σε εκείνον της αύξησης της παραγωγικότητας στον Πρωτογενή τομέα. Η **κεντρική ιδέα** για την πλευρά της παραγωγής είναι: Μέσω επανάκτησης του ελέγχου (και) των μικροοικονομικών εργαλείων και χρησιμοποίησης των αποτελεσμάτων της προαναφερθείσας ενίσχυσης των μικροοικονομικών μονάδων, να συγχρονιστεί η διατομεακή δομή.

Έπεται, λοιπόν, ότι το οικονομικό πρόγραμμα πρέπει να περιλαμβάνει δύο σκέλη: το Μεσοχρόνιο, με χρονικό ορίζοντα τα δύο έτη, και, εν συνεχεία, το Μακροχρόνιο, της τάξης των πέντε ετών.

Το κατά σειρά **πρώτο σκέλος** οφείλει να επιλύσει τη **διπλή αντίφαση** ανάμεσα στην εθνικά ανεξάρτητη οικονομική πολιτική, η οποία δεσμεύεται, ωστόσο, από κρίσιμους παραμένοντες περιορισμούς, διαμορφωμένους κατά την προς και εντός ONE περίοδο, και στην υποαπασχόληση-αποσάθρωση των παραγωγικών δυνατοτήτων της χώρας.

Το **δεύτερο σκέλος** οφείλει να επιλύσει την **αντίθεση** ανάμεσα στη σχεδιομετρική διεύρυνση-εκβάθυνση-επιτάχυνση της αναπτυξιακής διαδικασίας και στην οπισθοβατούσα παραγωγική βάση.

Στο Μεσοχρόνιο σκέλος υπάγονται τα εξής:

1. Παύση εξωτερικών πληρωμών και αναδιάρθρωση χρέους, με διαγραφή μέρους του, βάσει του κριτηρίου της «βιωσιμότητάς» του. Υιοθέτηση «ρητρών ανάπτυξης της παραγωγής και εξυπηρέτησης του χρέους».

2. Σύσταση μηχανισμού φραγμών στις διεθνικές κινήσεις χρηματικών κεφαλαίων.

3. Κλαδική πολιτική αύξησης της παραγωγής και της απασχόλησης εργασίας μέσω νομισματικής υποτίμησης, νομισματικά χρηματοδοτούμενης δημοσιονομικής πολιτικής και, τέλος, φορολογικής πολιτικής.

4. Σύσταση αναδραστικού μηχανισμού ελέγχου της εξέλιξης των τιμών («Παρατηρητήριο Τιμών»), και πρωτίστως της διάχυσης του πληθωριστικού «κύματος» της υποτίμησης, σε συμφωνία με **(i)** εκείνην τη διάχυση, η οποία προϋπολογίζεται βάσει των υφιστάμενων τεχνικών συνθηκών παραγωγής, και **(ii)** την ασκούμενη εισοδηματική και φορολογική πολιτική. Απαιτείται, λοιπόν, η από την ΕΛΣΤΑΤ κατασκευή πινάκων «εισορών-εκροών» και «κοινωνικής λογιστικής» («*Social Accounting Matrix*») πολύ μεγάλων διαστάσεων (της κλίμακας του 10 εις την τετάρτη) και, επιπλέον, εφοδιασμένων με διακλαδικά στοιχεία αποπληθωριστών, μη-ανταγωνιστικών εισαγωγών, αποσβέσεων, χρόνων περιστροφής κεφαλαίου, παγίου κεφαλαίου (και βαθμών απασχόλησής του), ετερογενούς εργασίας, και συντελεστών έμμεσης φορολογίας και επιδοτήσεων.

5. Καταγραφή και έναρξη αξιοποίησης του ορυκτού πλούτου. Επτά δεκαετίες μετά τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο, αλλά και το πόνημα του Δημήτρη Μπάτση, ο ορυκτός πλούτος της χώρας παραμένει, σύμφωνα με δημοσιεύματα ειδικών, άγνωστος στις εθνικές αρχές. Άμεσα δε, πρέπει να ανακοπεί η δρομολογημένη συρρίκνωση συναφών ινστιτούτων και, βάσει αυστηρότατων επιστημονικών κριτηρίων, να συγκροτηθούν νέα ή και να συντελεστούν ανασυνθέσεις υπαρχόντων, τα οποία να ενισχυθούν, χρηματοδοτικά και θεσμικά, με κάθε δυνατό τρόπο.

6. Σε συνδυασμό με τις εξαγωγικές επιδόσεις που θα έχουν σημειωθεί, ολοκλήρωση του σχεδιασμού και

απαρχές υλοποίησης του δομικού συγχρονισμού της παραγωγικής βάσης. Η ολοκλήρωση του συγχρονισμού αποτελεί το Μακροχρόνιο σκέλος του προγράμματος.

Η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται από έντονο διαφορισμό ανάμεσα στην ισχυρή εξάρτηση από εισαγωγές μεγάλου τμήματος βιομηχανικών εμπορευμάτων, από τη μία πλευρά, και στη συγκέντρωση πλεονεκτημάτων διεθνούς ανταγωνιστικότητας και ευνοϊκών πολλαπλασιαστών ενεργού ζητήσεως σε εμπορεύματα του Πρωτογενή τομέα και, κυρίως, των Υπηρεσιών, από την άλλη πλευρά. Απαιτείται, συνεπώς, η εφαρμογή καλώς-διατεταγμένου, συγχρονικά και διαχρονικά, μείγματος οικονομικής πολιτικής, το οποίο θα στοχεύσει, καταρχάς, στην αξιοποίηση της θετικής πλευράς του συστήματος προκειμένου να επιτύχει, τελικά, τη διόρθωση της αρνητικής πλευράς του. Ωστόσο, η - έως σήμερα - πολιτικά εγγυημένη υπαγωγή της χώρας στην ΕΖ-ΕΕ εγγυάται, με τη σειρά της, ότι τόσο η όντως ασκούμενη πολιτική «οριζόντιας» μείωσης της ενεργού ζήτησεως όσο και η υποθετική, βερμπαλιστικά υποστηριζόμενη από Αριστερίζουσες πλευρές, ακριβώς αντίστροφη πολιτική αδυνατούν να ανακατευθύνουν την ελληνική οικονομία σε τροχιά επαρκούς, πολυκλαδικής και ευσταθούς ανάπτυξης. Διότι η μεν «αιρετική» πολιτική θα ερχόταν, όχι αργά αλλά ταχέως, αντιμέτωπη με την ασθενή διεθνή ανταγωνιστικότητα και τη στενότατη βάση παραγωγής μέσω παραγωγής της ελληνικής οικονομίας, ενώ η δε «ορθόδοξη» πολιτική συστηματικά συρρικνώνει, όχι μόνο κλιμακωτά αλλά και ανισότροπα, τις διαστάσεις αυτής της οικονομίας, μετατρέποντάς την, στην καλύτερη περίπτωση, σε προσάρτημα του ευρωπαϊκού «Βορρά».

Μεταξύ, λοιπόν, **παραλογισμού** και **μη-υπηρετούσας** το ίδιο συμφέρον λογικής πρέπει να προταχθεί ο πανεθνικός-δημοκρατικός σχεδιασμός.

Η Βουλή, τα εργατικά συνδικάτα, οι επαγγελματικές ενώσεις, οι ενώσεις των μικρομεσαίων επιχειρηματιών και αγροτών, και το συνεταιριστικό κίνημα πρέπει από κοινού να συζητούν και να αποφασίζουν το σχεδιομετρικό αναπτυξιακό μετασχηματισμό της χώρας. Μόνο η σχεδιομετρία που ενσωματώνει τις γνώμες, τις αγωνίες και συμφέροντα του ζώντος από την εργασία του λαού, δύναται να μην είναι γραφειοκρατική και, άρα, να μην ενέχει αποφασιστικές κρίσεις αποτελεσματικότητας και νομιμοποίησης.

Καθοριστική σημασία μπορεί και πρέπει να έχει η εγκαθίδρυση κατάλληλου συστήματος εργατικού ελέγχου σε όλες τις μεγάλες επιχειρήσεις (κρατικές και ιδιωτικές). Βάσει αυτού, οι αντιπρόσωποι των εργαζομένων, οι οποίοι θα εκλέγονται από αυτούς και θα ανακαλούνται οποτεδήποτε το θελήσουν εκείνοι, θα μπορούν να έχουν πρόσβαση σε όλα τα οικονομικά στοιχεία, ούτως ώστε να συμμετέχουν στη διαμόρφωση, υλοποίηση και αξιολόγηση των σχεδίων οικονομικής διαχείρισης της επιχείρησης, του κλάδου, του τομέα και, τελικά, του όλου συστήματος, τόσο στις οικονομικές όσο και στις κοινωνικές διαστάσεις και στοχεύσεις του. [6] Ωστόσο, το **κλειδί** είναι ότι το «βέλος» του τελικού, προς **εφαρμογή**, σχεδίου πρέπει να κατευθύνεται από το «σύστημα» προς την «επιχείρηση», και όχι αντιστρόφως, πράγμα που προαπαιτεί, επίσης, υψηλότατο επίπεδο ταξικής συνείδησης, όπως το έχουν δείξει πραγματικά γεγονότα από ομόλογα, εκτεταμένης κλίμακας, εγχειρήματα, τα οποία σημείωσαν και σημειώνουν άλλοτε πικρότατες αποτυχίες και άλλοτε λαμπρότατες επιτυχίες. [7]

Ο με εργατικό έλεγχο πανεθνικός-δημοκρατικός σχεδιασμός είναι γενική αναγκαία συνθήκη αλλά όχι εύκολη ή και μονοβηματική υπόθεση, η οποία δεν εγκυμονεί αντιφάσεις και αντιθέσεις. Ό,τι μπορούμε να γνωρίζουμε εκ των προτέρων, δηλαδή βάσει ιστορικής πείρας και επιστημονικής ανάλυσης, είναι ότι μόνο ένα σύστημα παραγωγής-διανομής-κατανάλωσης-επένδυσης, το οποίο έχει **πρώτα** αναπτυχθεί επαρκώς κατά μήκος της «τροχιάς Fel'dman-Mahalanobis», και έχει, έτσι, έμπρακτα αποκτήσει τη δυνατότητα διασφάλισης υψηλού επιπέδου κατανάλωσης για **όλο** τον πληθυσμό, σε συνθήκες ισόρροπης και αναλογικής μεγέθυνσης, μπορεί να λειτουργήσει, στον πυρήνα του, ως ακολούθως («τροχιά O. Lange-J. v. Neumann-P. Sraffa»):

(i). Ο ποσοστιαίος ρυθμός μεγέθυνσης του όλου συστήματος τίθεται ίσος με τον εξωγενώς δεδομένο (μέσω προβλέψεων) ποσοστιαίο ρυθμό μεγέθυνσης του εργατικού δυναμικού, προκειμένου να διασφαλιστεί η **πλήρης** απασχόληση της εργασίας.

(ii). Με δεδομένο αυτό τον ποσοστιαίο ρυθμό μεγέθυνσης, τα καθαρά υπολογιστικά όργανα σχεδιασμού μπορούν να προσδιορίσουν, εκείνη την τεχνική παραγωγής (από ένα σύνολο διαθέσιμων, εναλλακτικών τεχνικών παραγωγής), η οποία δύναται να χρησιμοποιηθεί από τους κλάδους του συστήματος και συνεπάγεται, για παραμετρικά δεδομένο «καλάθι» κατανάλωσης, τη **μεγιστοποίηση** του επιπέδου κατανάλωσης ανά μονάδα απασχολούμενης εργασίας.

(iii). Τα εναλλακτικά αποτελέσματα εκτίθενται στον εργαζόμενο πληθυσμό, ο οποίος επιλέγει, εν συνεχεία, εκείνο το ζεύγος επιπέδου κατανάλωσης-«καλαθιού» κατανάλωσης, το οποίο θεωρεί ως το καλύτερο δυνατό. Δεδομένης αυτής της επιλογής, προσδιορίζεται, εκ νέου από τα υπολογιστικά όργανα σχεδιασμού, η τεχνική παραγωγής, η οποία **όντως** θα χρησιμοποιηθεί.

(iv). Το ποσοστό του κοινωνικά αναγκαίου υπερπροϊόντος (δηλαδή, του τμήματος εκείνου του καθαρού προϊόντος, το οποίο δεν καταναλώνεται, αλλά αποταμιεύεται-επενδύεται) ανά μονάδα επενδεδυμένου κεφαλαίου τίθεται **ίσο** με τον ως άνω ποσοστιαίο ρυθμό μεγέθυνσης του εργατικού δυναμικού. Τέλος, το ύψος του επιτοκίου τίθεται ίσο με το κατ' αυτόν τον τρόπο προσδιορισμένο ύψος του ποσοστού υπερπροϊόντος.

(v). Τώρα, με δεδομένη την εθνική τεχνική παραγωγή και το ύψος του ποσοστού υπερπροϊόντος, οι **τιμές** όλων των παραγομένων αγαθών και υπηρεσιών (εκείνων που αποτελούν και εκείνων που δεν αποτελούν εμπορεύματα) μπορούν να προσδιοριστούν. Έτσι, λοιπόν, και προσδιορίζονται από τα υπολογιστικά όργανα σχεδιασμού.

(vi). Αναπτύσσοντας μεταξύ τους ισοσκελισμένο διεθνές εμπόριο, εθνικές οικονομίες, οι οποίες λειτουργούν κατά τον ως άνω τρόπο, μπορούν να επιτυγχάνουν **υψηλότερα** επίπεδα κατανάλωσης, από εκείνα που αντιστοιχούν στο καθεστώς της αυτάρκειάς τους.[8]

VI. Συντακτική Συνέλευση

Στο πλαίσιο του ισχύοντος Συντάγματος της Ελλάδας, είναι εξαιρετικά δύσκολο ή, μάλλον, αδύνατο να λάβει χώρα η κίνηση κατά τους ακόλουθους άξονες συνταγματικών και πολιτικών μεταβολών:

- (i). Εθνικοποίηση των στρατηγικών τομέων της οικονομίας.
- (ii). Προστασία της εθνικής οικονομίας από το ξένο κεφάλαιο.
- (iii). Δημιουργία νέου τύπου διεθνών οικονομικών σχέσεων.
- (iv). Συμμετοχή των εργαζομένων στον πανεθνικό σχεδιασμό.
- (v). Ουσιαστικοποίηση και ριζοσπαστικοποίηση της δημοκρατίας.

Διότι, ορισμένα άρθρα, όπως τα 28, 80, 107, θα έπρεπε να παραμεριστούν άμεσα, ενώ για αρκετά άλλα θα απαιτούνταν διασταλτική ερμηνεία. Ούτε, όμως, και η αναθεώρηση εμφανίζεται ως κατάλληλη οδός: είναι χρονοβόρα και, άρα, πολιτικά αναποτελεσματική. Θα ενέπλεκε την όποια κυβέρνηση σε ατέρμονες αντιπαραθέσεις γύρω από την ερμηνεία των συνταγματικών διατάξεων, δηλαδή σε ένα πεδίο όχι ευνοϊκό για τις απαιτούμενες αλλαγές.

Μία Συντακτική Συνέλευση, καρπός της λαϊκής αυτενέργειας και της δημοκρατικής συμμετοχής, αντανάκλαση της ανόδου των λαϊκών αγώνων, θα μπορούσε να υιοθετήσει νέο, καινοτόμο Σύνταγμα και να αναμορφώσει αντίστοιχα το νομικό και πολιτικό πλαίσιο, ώστε να εκκινήσει, χωρίς συνταγματικά εμπόδια, η παραγωγική-πανεθνική ανασυγκρότηση. Οι απαιτούμενες οικονομικές και πολιτικές αλλαγές είναι **διαλεκτικά** συζευγμένες. Ως εκ τούτου, οι πολιτικές παρεμβάσεις διευκολύνουν και προάγουν το δρόμο για τις οικονομικές, και αντιστρόφως.

VII. Επίλογος

Η ευρωπαϊκή «ολοκλήρωση» δεν αποτελεί, στην πραγματικότητα, διαδικασία ολοκλήρωσης αλλά, όπως αποδεικνύουμε αναλυτικά στο βιβλίο μας, κλιμακούμενης πόλωσης, η οποία:

(i) διέπεται από συνεκτική, πλην επαρκώς κεκαλυμμένη, οικονομική-κοινωνική-πολιτική λογική, και

(ii) συνεπάγεται, αφενός, ραγδαία μεταβολή του συσχετισμού ταξικών δυνάμεων σε βάρος των μισθωτών εργαζομένων όλων των χωρών-μελών και, αφετέρου, παραγωγική αποσάθρωση για τους εθνικούς κοινωνικούς σχηματισμούς του «Νότου».

Για τους τελευταίους, η **κύρια και ανταγωνιστική αντίθεση** συνίσταται, επομένως, στο εξής: Ενώ είναι κεφαλαιοκρατικοί, δεν δύνανται να αναπτυχθούν περαιτέρω εντός του Ευρωενωσιακού, ή, γενικότερα, «παγκοσμιοποιητικού», κεφαλαιοκρατικού πλαισίου. Και **κύριος πόλος** αυτής της αντίθεσης είναι ο κατά σειρά δεύτερος, δηλαδή το «εντός». Κατά συνέπεια, στο ορατό μέλλον της ΕΕ-ΕΖ ενέχονται δύο, **κατά βάση**, εναλλακτικές, αλλά ασυμβίβαστες μεταξύ τους, προοπτικές:

Πρώτη: Η ανάδυση εθνικού και, εν συνεχεία, διεθνικού προτύπου ανάπτυξης νέου τύπου, το οποίο θα βασίζεται σε μετα-κεφαλαιοκρατικές σχέσεις παραγωγής. Ο εκ των προτέρων προσδιορισμός των ιδιαιτέρων γνωρισμάτων εκείνων των διεθνικών σχέσεων παραγωγής είναι αδύνατος, εκτός εάν επιθυμεί κανείς να «κηρύττει στην έρημο» (F. Engels).

Δεύτερη: Η - δια μετάβασης στο στάδιο της «Πολιτικής Ενοποίησης» - μεταστοιχείωση του «Νότου» των εθνών αλλά και των εθνικών περιφερειών (είτε αυτές ανήκουν σε προηγμένες οικονομίες είτε όχι), σε κάτι ανάμεσα στα «Κεντρικά Απαλάχια» και στο «Χαμπερστόουν-Ατακάμα» της ΕΖ, με ορισμένες «νησίδες» τύπου «Μαϊάμι».

Η κατά σειρά δεύτερη προοπτική οδηγεί στην πολιτική, ιδεολογική και δικαϊκή επισκόπιση της κύριας αντίθεσης. Η πρώτη προοπτική οδηγεί, αντιθέτως, στην επίλυσή της, επίλυση η οποία δεν μπορεί, σύμφωνα με όλα τα **έως τώρα** δεδομένα, να εκκινήσει παρά μόνο από την ανάδειξη Λαϊκών Μετωπικών Κυβερνήσεων.

Ο Karl Marx, σε μία απάντησή του σε Ολλανδούς Σοσιαλιστές, στις 22 Φεβρουαρίου του 1881, τόνιζε:

«Καμία εξίσωση δεν μπορεί λυθεί, **εκτός** εάν τα στοιχεία της λύσης της ενέχονται στους όρους της. [...] Η **δογματική** και κατ' ανάγκην **φανταστική** αναμονή του **προγράμματος** δράσης μίας **μελλοντικής** επανάστασης απλώς μας εκτρέπει από εκείνον τον αγώνα, ο οποίος πρέπει να γίνει **σήμερα**. [...] Τα συνέδρια των εργαζομένων ενός έθνους, ιδίως τα **σοσιαλιστικά**, τα οποία δεν συνδέονται με τις άμεσες δεδομένες συνθήκες σε **αυτό το έθνος**, δεν είναι απλώς άχρηστα αλλά **επιβλαβή. Πάντα θα ξεθωριάζουν** σε αμέτρητες, μπαγιάτικες **κοινοτοπίες**.»[9]

Χωρίς τη διαδραστική, επιστημονική και πολιτική, «αποκρυστάλλωση» ενός εμπεριστατωμένου

Μετωπικού Προγράμματος για το σημερινό αγώνα, δεν θα γίνει, ούτε το ελάχιστο, βήμα. Και για αυτό, ακριβώς, δεν έχει γίνει έως σήμερα.

Σημειώσεις

[1]. Αξίζει να αναφερθεί ότι, σύμφωνα με εκτιμήσεις του Β. Ι. Λένιν, για τη βιομηχανία της Ρωσίας κατά το έτος 1908, όπου η μέση διάρκεια της εργάσιμης μέρας ήταν 11 ώρες, το εν λόγω ποσοστό εκμετάλλευσης ήταν της τάξης του 102%. Βλέπε Λένιν, Β. Ι. (1912) Τα μεροκάματα των εργατών και τα κέρδη των καπιταλιστών στη Ρωσία, στο: Β. Ι. Λένιν (1982), Άπαντα, τ. 22, 5η έκδοση, Αθήνα, Σύγχρονη Εποχή.

[2]. Υπενθυμίζεται ότι οι λεγόμενοι πολλαπλασιαστές δηλώνουν κατά πόσον μεταβάλλονται (κατά κανόνα, αυξάνονται) (i) το προϊόν, (ii) οι εισαγωγές από την αλλοδαπή, και (iii) η απασχολούμενη ποσότητα εργασίας σε έναν κλάδο ή στο σύνολο της εθνικής οικονομίας, όταν αυξηθεί η δαπάνη για ένα (ή περισσότερα) εγχωρίως παραγόμενο εμπόρευμα κατά 1 μονάδα. Αν και η έννοια του πολλαπλασιαστή είναι συνυφασμένη με την κενσισιανή και «αριστερή μετακενσισιανή» οικονομική θεωρία, στην πραγματικότητα ενέχεται, όπως έχει αποδειχθεί αναλυτικά από τον Oscar Lange, κατά τις δεκαετίες 1950-1960, στα «σχήματα αναπαραγωγής» του Marx, τα οποία εκτίθενται στον 2ο τόμο του «Κεφαλαίου». Οι ποσοτικά εκτιμηθέντες πολλαπλασιαστές ζήτησης, οι οποίοι χρησιμοποιούνται στο βιβλίο μας, θεμελιώνονται στο έργο του Piero Sraffa, «Παραγωγή Εμπορευμάτων μέσω Εμπορευμάτων. Πρελούδιο σε μία Κριτική της Οικονομικής Θεωρίας» (1960), και περιέχουν, είτε ως ειδικές είτε ως οριακές περιπτώσεις τους, όλους τους προσφερόμενους από άλλες θεωρητικές πηγές πολλαπλασιαστές.

[3]. Βλέπε Λένιν, Β. Ι. (1918) Για τα «Αριστερά» Παιδιαρίσματα και τον Μικροαστισμό, σελ. 308, στο: Β. Ι. Λένιν (1982), Άπαντα, τ. 36, 5η έκδοση, Αθήνα, Σύγχρονη Εποχή.

[4]. Για τη θεωρητική θεμελίωση και την εμπειρική ποσοτικοποίηση και εξειδίκευση των αξόνων του Προγράμματος, βλέπε το βιβλίο μας, καθώς και τις ακόλουθες εργασίες: Κατσώνης, Δ. (2015), (2016α), (2016β), Λαπαβίτσας, Μαριόλης και Γαβριηλίδης (2017), Μαριόλης (2017α), (2017β), Mariolis and Soklis, G. (2015). Νεότερες εργασίες μας, οι οποίες εκπονήθηκαν μετά τη συγγραφή του παρόντος βιβλίου, οδηγούν στην περαιτέρω επιβεβαίωση και εκβάθυνση των πορισμάτων του: βλέπε Leriou, Mariolis and Soklis (2017), Μαριόλης και Ροδουσάκης (2017), Μαριόλης και Σώκλης (2017).

[5]. Τα εμπορεύματα και κλάδοι, τα οποία υπονοούνται στη συνέχεια του παρόντος, προσδιορίζονται αναλυτικά στο βιβλίο μας.

[6]. Με την ωρίμανση των αντικειμενικών και υποκειμενικών συνθηκών, η διαδικασία εκλογής θα οφείλει να δώσει τη θέση της σε εκείνην της κλήρωσης.

[7]. Αναφορικά με τις αστοχίες, επαρκώς διδακτικά παραδείγματα μπορούν να αντληθούν από τη λεγόμενη εργατική αυτοδιαχείριση ή αυτοδιοίκηση των επιχειρήσεων στην πρώην Σοσιαλιστική Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας, ιδίως μετά τις συνταγματικές μεταβολές του 1963 (καθώς και από τα γειτνιάζοντα υποδείγματα διοίκησης, τα οποία εφαρμόστηκαν ή επιχειρήθηκε να εφαρμοστούν, στη Λ.Δ. Τσεχοσλοβακίας και στη Λ.Δ. Αλγερίας). Δομικώς αναπόφευκτα και όχι σπάνια, οι εν λόγω αυτοδιοικούμενες επιχειρήσεις συμπεριφέρονταν προς το περιβάλλον τους, δηλαδή προς άλλες αυτοδιοικούμενες ή μη επιχειρήσεις, το κράτος και τους καταναλωτές, ως να ήταν κεφαλαιοκρατικές επιχειρήσεις. Για υποδείγματα εργατικού ελέγχου-διοίκησης ως παραπέμφουμε σε μία μόνο και ελληνόγλωσση πηγή, η οποία, αν και πολύ χρήσιμη, λόγω της «κωδικοποιημένης» μορφής της και της in vino αποτύπωσης πλήθους εναλλακτικών υποδειγμάτων, δεν φαίνεται να είναι τόσο γνωστή: Ράφτης (1984). Επαρκώς ενδιαφέρουσες, ως προς την κριτική πλευρά τους αλλά όχι ως προς τη θετική, είναι και

οι προδρομικές, γενικές επισημάνσεις του Μαλατέστα (1922). Τέλος, για μία εικονοκλαστική πραγμάτευση των διαλεκτικών σχέσεων ανάμεσα στον κεντρικό σχεδιασμό, στη μετα-κεφαλαιοκρατική εμπορευματική παραγωγή και στην ενδοεργασιακή δημοκρατία, βλέπε Σταμάτης ([1975] 1988). Όλα αυτά κάθε άλλο παρά είναι χωρίς μεγάλη σημασία και για τις πρακτικές πρωτοβουλίες και συζητήσεις περί «ανακτημένων επιχειρήσεων», οι οποίες λαμβάνουν χώρα (και) στην Ελλάδα, κατά την μετά το έτος 2010 περίοδο: ιδίως **όταν** αυτές οι επιχειρήσεις προβάλλονται, καλή, μάλιστα, τη πίστει, ως κάτι σαν πρωτοκύτταρα σοσιαλιστικού, κομμουνιστικού ή άλλου τρόπου παραγωγής-κοινωνίας.

[8]. Από αυτό δεν συνάγεται – ότι προτείνεται – η ανάπτυξη διεθνούς εμπορίου μόνο αφού το σύστημα εισέλθει στην περιγραφόμενη τροχιά, αλλά – απλώς – αποτυπώνεται μία από τις βασικές ιδιότητες αυτής της τροχιάς. Επίσης, σημειώνεται ότι οι νέου τύπου οικονομικές, πολιτικές, ιδεολογικές αντιφάσεις και αντιθέσεις, οι οποίες προσιδιάζουν σε ένα τέτοιο διεθνικό σύστημα, δηλαδή εθνικό στις επιμέρους, ανά χώρα, μορφές του-σοσιαλιστικό στα αντίστοιχα περιεχόμενά του, και στις οποίες δεν μπορούμε να σταθούμε εδώ, αναμένεται ότι επιλύονται – μόνο – με τη μετάβαση στον κομμουνιστικό τρόπο παραγωγής. Ας μην καλλιεργούνται, όμως, αυταπάτες: Εάν, όπως υποστηρίζει ο Διαλεκτικός Υλισμός, ο «Νόμος της Ενότητας, Αλληλοδιείσδυσης και Διαπάλης των Αντιθέτων» είναι γενικός, τότε και στον κομμουνιστικό τρόπο παραγωγής θα προσιδιάζουν νέες, προς επίλυση αντιφάσεις και αντιθέσεις και, έτσι, ούτε εκείνος θα είναι αιώνιος ή, με τα λόγια του Μάο Τσετούνγκ, «[ο] κομμουνισμός θα διαιρεθεί σε στάδια ποιοτικών αλλαγών. [...] Πιστεύτε ότι είναι δυνατόν να συνεχίσουν για ένα εκατομμύριο χρόνια με τα ίδια οικονομικά; Εάν ήταν έτσι, δεν θα χρειαζόμασταν τα οικονομικά ή, σε κάθε περίπτωση, θα τα βγάζαμε πέρα με ένα μόνο σύγγραμμα και η διαλεκτική θα ήταν νεκρή.» («Συζήτηση για ζητήματα φιλοσοφίας», 18 Αυγούστου 1964).

[9]. Αν και σύντομη, πρόκειται για εξαιρετικά χρήσιμη επιστολή, με μία ιδιαίτερη, **κριτική** αναφορά, μάλιστα, στην «Παρισινή Κομμούνια». Βλέπε:

https://www.marxists.org/archive/marx/works/1881/letters/81_02_22.htm

Αναφορές

Καλτσώνης, Δ. (2015) Πολιτικοί και συνταγματικοί όροι της παραγωγικής ανασυγκρότησης: Η ανάγκη Συντακτικής Συνέλευσης, Εισήγηση στο συνέδριο: «Παραγωγική Ανασυγκρότηση στην Ελλάδα: Μελετώντας το Παρελθόν, Σχεδιάζουμε το Μέλλον», ΑΠΘ και ΠΑΜΑΚ, 27-28 Νοεμβρίου 2015.

Καλτσώνης, Δ. (2016α) Τι Είναι το Κράτος; Τι Δημοκρατία Χρειαζόμαστε;, Αθήνα, Τόπος.

Καλτσώνης, Δ. (2016β) Βαρεία βιομηχανία και Λαϊκή Δημοκρατία: Το ζήτημα της κρατικής εξουσίας στο έργο του Δημήτρη Μπάτση, στο: Θ. Μαριόλης (2017) (Επιμ.)

Μελέτες στο Έργο του Δημήτρη Μπάτση «Η Βαρεία Βιομηχανία στην Ελλάδα». Σχεδιασμένη Καθυπόταξη ή Σχεδιασμένη Ανάπτυξη;, Αθήνα, ΕΛΤΑ (υπό έκδοση).

Λαπαβίτσας, Κ., Μαριόλης, Θ. και Γαβριηλίδης, Κ. (2017) Η Αποτυχία της Ευρωζώνης. Προτάσεις Οικονομικής Πολιτικής για την Ανάκαμψη της Ελλάδας, Αθήνα, Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ερευνών Οικονομικής και Κοινωνικής Πολιτικής, Φεβρουάριος 2017.

www.erensep.org/images/pdf/EReNSEP_Report_Eurozone_Failure_GR.pdf

Leriu, E., Mariolis, T. and Soklis, G. (2017) An intersectoral analysis of the Greek economy: Evidence from the symmetric input-output tables for the years 2005 and 2010, Bulletin of Political Economy (forthcoming).

Μαλατέστα, Ε. (1922) Συνδικαλισμός και αναρχισμός, στο: Ε. Μαλατέστα (χ.χ.) Στο Δρόμο για την Αναρχία, Θεσσαλονίκη, Κατσάνος.

Μαριόλης, Θ. (Επιμ.) (2017α) Μελέτες στο Έργο του Δημήτρη Μπάτση «Η Βαρεία Βιομηχανία στην Ελλάδα». Σχεδιασμένη Καθυπόταξη ή Σχεδιασμένη Ανάπτυξη;, Αθήνα, ΕΛΤΑ (υπό έκδοση)

Μαριόλης, Θ. (2017β) Ένα Πρόγραμμα Νέας Οικονομικής Πολιτικής για την Ελλάδα, Αθήνα, Κοροντζής.

Μαριόλης, Θ. και Ροδουσάκης, Ν. (2017) Εσωτερική έναντι εξωτερικής υποτίμησης στην ελληνική οικονομία, Ομάδα Μελέτης Στραφφαϊανών Οικονομικών, Μίμεο (περιληπτική έκδοχή παρουσιάστηκε στο 2ο Συνέδριο: Παραγωγική Ανασυγκρότηση της Ελλάδας: Οικονομική Κρίση και Προοπτικές Ανάπτυξης, ΤΕΙ Κεντρικής

Μακεδονίας, 5-6 Μαΐου 2017).

Μαριόλης, Θ. και Σώκλης, Γ. (2017) Η συμβολή συνιστωσών κόστους στη διαμόρφωση των τιμών της ελληνικής οικονομίας: Εμπειρική διερεύνηση βάσει του συμμετρικού πίνακα εισροών-εκροών του έτους 2010, Ομάδα Μελέτης Στραφφαϊανών Οικονομικών, Μίμεο (περιληπτική έκδοχή παρουσιάστηκε στο 2ο Συνέδριο: Παραγωγική Ανασυγκρότηση της Ελλάδας: Οικονομική Κρίση και Προοπτικές Ανάπτυξης, ΤΕΙ Κεντρικής Μακεδονίας, 5-6 Μαΐου 2017).

Mariolis, T. and Soklis, G. (2015) The Sraffian multiplier for the Greek economy: Evidence from the supply and use table for the year 2010, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Discussion Paper No. 142, Αθήνα, Ιούνιος 2015 (διευρυμένη έκδοχή: Review of Keynesian Economics (forthcoming)). http://www.kepe.gr/index.php/el/erevna/dimosieyseis/ergasies-gia-sizitise-el/item/2735-dp_142.

Ράφτης, Α. (1984) Δημοκρατική Διοίκηση Επιχειρήσεων, Αθήνα, Πολύτυπο.

Σταμάτης, Γ. ([1975] 1988) Σχέδιο και Αγορά στις Σοσιαλιστικές Οικονομίες, Αθήνα, Κριτική.